

in Evripida ni ustvaril Aristotel, nego ravno narobe je bilo — in menda bo tudi pri nas Slovencih tako. —

S »Francosko ljudsko šolo na Kranjskem« (str. 147—161) je prof. I. Vrhovec vnovič dokazal, da izmed vseh slovenskih povestničarjev najbolje razume o predmetih svoje stroke poljudno razpravljati. — Strokovnjaška opomba nam je došla doslej samo ena, namreč k Vrhovčevi opazki na str. 152. njegovega spisa, češ, da g. pisatelj dela z njo krivico Dimitzu, kajti Napoleonov »Catechisme de l' Empire française« ni bil morda kak »katekizem« politične in državljanske vednosti nego res pravi krščanski nauk ter je imel namen povsod povzdigovati Napoleonovo dinastijo; v četrti zapovedi božji se je n. pr. med drugim učila tudi pokorščina do Napoleona in vse njegove rodovine.

Dr. M. Murko (str. 162—224) nadaljuje in menda tudi završuje svoj v »Letopisu« Matičinem pričeti životopis Jana Kollárja z II. delom, obsegajočim Kollarjeva dela. Ta spis Murkov se bistveno pač ujema — primerjati nismo utegnili natančno — z dotičnim oddelkom njegove nemške v našem listu na str. 188. lanskega letnika ocenjene knjige: »Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik«. Ta spis je menda posamičen plod obilnih in temeljitih študij, s katerimi si pisatelj hoče zasnovati trdno podlago za končno monumentalno zgradbo učenega dela: »Vpliv nemške romantike na slovansko«. — Naše Matičarje seveda Murkov spis ne bode vseskozi enako zanimal, in želeli bi bilo, da bi bil g. pisatelj zlasti razpredel one razstavke svoje razprave, ki se tesneje dostajajo našega slovstva, n. pr. razmerje med Kollárjem in pa Prešernom in Vrazom, dalje vpliv Kollárjevih idej na Hicingerja in Trstenjaka in le-tega nasledovavce.

Z Bibliografijo slovensko (Slovensko knjištvo od 1. januarja do 31. decembra l. 1896. Sestavil R. Perušek; str. 225—260) in pa z običnim Letopisom »Slovenske Matice« (Sestavil E. Lah; str. 251—338) se završuje lični letošnji »Letopis«.

Relata refero. »Kakor sem kupil, tako prodajam« — tako nekako bi smeli menda sloveniti navedeni latinski izrek, s katerim se navadno zavarujejo poročevavci, kadar ponavljajo taka poročila, za katerih resničnost sami nočejo jamčiti in prevzemati poročstva. »Relata refero« je nadpis tretjemu onih sršenov, ki jih je v »abecedni vojski« pod skupnim nadpisom »Literarische Scherze in August Wilhelm v. Schlegel's Manier« izpustil razdraženi »doktor-pesnik« Prešeren nad svojega in Čopovega nasprotnika Kopitarja. O prvem teh sršenov, ki ima naslov »Error typi«, je prinesel nekaj pojasnila »Lj. Zv.« XVII. 245. Druga teh zabavljic je znani sonet:

Apêl podóbo na oglêd postávi
. . . . »Le čévlje sódi nâj Kopítar!« —

Ta zabavljica je osnovana na klasični pripovedki, katero nam je ohranil Plinij (hist. nat. XXXV. 8. 34) posneto po »Memorabilijih« Valerija Maksima (VIII. 12.). — Ta klasična pripovedka nam pojasnjuje postanek pregovora: »ne supra crepidam sutor« (črevljar se drži kopita!).

Tretja zabavljica (Relata refero) je zopet sonet, zložen v nemškem jeziku. V naslednjem ga priobčujemo v slovenskem prevodu:

Da mož, ki knjižno delo proslavilo
Že anno osem ga za literata,

Zdaj toliko izbrusil vam je blata,
O tem vam hočem dati razjasnilo:

Ker še gospodu ravno ni zljubilo,
Podpisal se je tajnik zraven data;
Še zdaj je zanj zakladnica bogata
Ta knjiga, ki posoja mu obilo!

Kar je v ti knjigi o Slovanih brati,
Da Schlözer na milijone jih našteva,
To v vsaki recenziji mož premeleva.

I zdaj zajel bi bil iz tega vira,
Ker pa ni v njem kvasu za srd prepíra,
Zajel je torej enkrat v svojem blati. —

Kopitar, tajnik gospoda barona Zoisa, je bil izdal anno 1808. slovensko slovnico, katera pa na naslovnem listu nima pisateljevega imena. Naslovni list Kopitarjeve slovnice ima namreč sledeče besedilo: »Grammatik der slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steiermark. Laibach bey Wilh. Heinr. Korn. 1808.« — Šele na zadnji strani slovnice (460) nahajamo poleg data: »Wien den 1. Hornung 1809.« — tudi podpis »Kopitar«. —

Prešeren nam sam pojasnjuje vsebino svojega zabavljivega soneta s sledečo opombo: »Mémoires de l' Académie Celtique« naznanjajo slovnico slovenskega jezika na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem, ki je izešla 1808. v Ljubljani kot delo g. barona Zoisa, rekoč: »On la doit au zèle et aux lumières de M. de Zoïs, membre de l' Académie Celtique«, imenujoč ga koj za tem »savant et zélé philologue«. — Prešeren sam Kopitarju s tem ne odreka avtorstva, a toliko poreden pa je le, da s pogrevanjem tega časniškega naznanila oholemu nasprotniku gorjupo ponagaja. Kakor je slišal, oziroma čital, tako pove — relata refert. —

Av gust Ludovik Schlözer je bil nemški zgodovinar. Rojen 5. julija l. 1735. v Gagstedtu, je študiral v Witenbergi in Göttingenu bogoslovje in orientalske jezike, šel potem kot domači učitelj v Stockholm, potem v Upsalo. Na Švedskem je spisal v švedskem jeziku »Poskus zgodovine trgovstva«. L. 1759. se je vrnil zopet v Göttingen ter se lotil medicinskih študij. Potem se je napotil z ruskim zgodovinarjem Müllerjem kot domači učitelj in literarni pomočnik v Petrograd. Tukaj je obdeloval srednjeveško rusko zgodovino iz kronik in domoljubnih pisateljev. L. 1792. je postal pristav na akademiji in učitelj na odgojevališču Razumovskega ter se je popolnoma ločil od Müllerja, ki je nastopil sedaj proti njemu kot odločen protivnik. L. 1767. se je zopet vrnil v Göttingen kot profesor politike. Najvažnejša njegova dela so: »Občna severna zgodovina« (2 zv., Halle 1771) in »Prevod ruskega kronista Nestorja« (5 zv., Göttingen 1802—1809). Posebnih zaslug si je pridobil za statistiko. L. 1804. od ruskega cara povzdignjen v plemenitnika, je umrl 9. septembra l. 1809.

Kopitar je tega zgodovinarja visoko čislal in posebno pogosto navajal. Poglejmo si n. pr. samo začetek njegove slovnice; Die Million Slaven in Inner-Oesterreich, mit deren Grammatik sich gegenwärtiges Werk beschäftigt, sind ein kleiner, aber alter und nicht unwichtiger Zweig der ausgebreitetsten aller Völkerfamilien auf Gottes Erdboden (Schlözers Nestor, Göttingen 1802).

In dalje zopet piše: . . . »Denn von Ragusa am adriatischen Meere an, nordwärts bis an die Ostsee und das Eismeer, ostwärts bis nach Kamtschatka in der Nähe von Japan hin, trifft man überall slavische Völker. Kaum hat je ein Volk der Welt seine Herrschaft oder Sprache weiter ausgebreitet. Ueber 50 Millionen Menschen zählt der slavische Volksstamm heutzutage« . . . (Schlözers Nordische Gesch. Halle 1771). — Odprimo še njegovo slovnico na 205. strani: »Lasst uns Slaven alle ein und das nemliche Alphabet gebrauchen: fünfzig Millionen Menschen einer Sprache und eines Alphabets! Welches Volk wird dann sein, wie das Slavische!!« . . . To so tedaj Kopitarjevi »der Slaven Schlözerische Millionen«. —

Konec soneta: »zajel je enkrat mož iz svoj'ga blata« meri na Kopitarjev surovo netaktni citat: »quoties cum stercore certo«. — Pravi odgovor na omenjeni citat je pa dal pesnik v četrti zabavljici, ki je tudi sonet, zložen v nemškem jeziku.

»Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo« — je naslov četrte zabavljice v Prešernovem dodatku: »Literarische Scherze in A. W. Schlegels Manier«. V prevodu slove ta sonet:

Nemerodajna naša sodba pravi,
Da se na zemlji, v zraku in povsodi
Le, če je stvar s stvarjo si kaj v sorodi,
Med njima le tedaj združljivost javi,

Kristal ni z blatom družn po naravi,
Zlato in biser z brnjo vkup ne sodi;
Naj čisti lik karkoli kaj oškodí,
Nesnage sled se hitro spet odpravi.

Kaj morejo pač tebi vsi porogi,
Ki jih napisal je v terzitskem slogi,
Ki je neplemenit izbruh zavida? —

Vse blato Nilovo na kup naj skida,
Prijatelj, tebe s tem pač ne omaže,
Marveč le svojo svinjsko čud pokaže. —

Ta sonet je dostojen odmev na brezstiden zaključek znanega Kopitarjevega pisma do Metelka, ki je bilo pod naslovom »Ein Wort über den Laibacher ABC-Streit« objavljeno v 27. št. Ilirskega lista z dne 6. julija 1833. l. Dotično plemiško pismo se je končalo s citatom sledečih besed Leona Srednjeveškega:

»Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo,
Aut vinco aut vincor, semper ego maculor.« —
»Vselej oblatim se pač, naj zmagam li, ali podležem,
Kadar se z blatom borim, — prav za gotovo to vem.«

Prešeren hoče reči: »Tebe, prijatelj Čop, in plèmenitega tvojega značaja ne more omazati in onesnažiti s tako brezstidnimi nadevki, kakor je »stercus« (govno). Kdor tako piše, kaže s tem le svojo govnaško čud.« —

Peta in zadnja teh zabavljic se glasi v prevodu;